

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, főbejárattól balra az udvarban. — Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 357.

ELŐFIZETÉS: Helyben 1 évre 12 frt, 1/2 évre 6 frt, 1/4 évre 3 frt, 1 óra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr, 1 óra 1 frt 20 kr.

HIRDETÉSEK: 6-hasábos petit sor egyszer 10 kr, minden következőnél 8 kr. Bélyegdíj külön 80 kr. Nyilttér sora 80 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 151.

A trónbeszéd.

— Saját tudósítónk távirata. —

Budapest, október 5.

Tisztelt Urak, Főrendek és Képviselek!
Kedvelt Híveink!

A magyar nemzet történetében nevezetes időpontot jelző országgyűlés ér véget, melynek tartama alatt kedvelt Magyarországnak állami fennállásának ezredik évi fordulóját ünnepelte.

Még élénk emlékezetünkben vannak s mindig feledhetetlenek lesznek. Előttünk a jelen évben lefolyt lélekemelő ünnepélyek.

Midőn újból halát adunk az isteni gondviselésnek, mely megélnünk engedte, hogy kedvelt Magyarországnak ezer évi fennállásának ünnepét a béke áldásait élvezve megülhettük, fogadják Önök is meg egyszer az Irányunkban tanusított hű ragaszkodásukért és szeretetükért forró köszönetünket.

A honalapítás emlékére Önök számos közhasznú és közművelődési alkotást létesítettek s emlékműveket állítottak; különösen meg kell azonban emlékeznünk egy nagyhorderejű nemzetközi jelentőségű békeműről, mely bevégzésének időpontjánál fogva szintén kapcsolatban áll a honalapítás ünnepelésével.

Csak néhány napja, hogy visszatértünk az aldunai vaskapu-csatorna megnyitásának ünnepélyéről, mely szabályozási munkát a berlini szerződésben monarchiáknak adott megbízatás alapján Magyarország teljesítette. A román király és a szerb király Ő Felseégeik, valamint a berlini szerződést aláírt hatalmak képviselői, ugyancsak a birodalmi tanácsban képviselt királyságaink és országaink kormánya és törvényhozó testületeinek küldöttel tanui voltak azon fényes sikernek, melyet a szabályozási mű létesítésénél az emberi elme és tetterő a természet által állított hajózási akadályok legyőzésében aratott, s mely mindenha hirdetője lesz magyar szakférfiak dicsőségének.

Ez alkalmat örömmel felhasználtuk arra, hogy Ő Felsegét a román királyt, saját fővárosában meglátogassuk s ezzel is megerősítsük a köztünk már régóta fennállott szívélyes baráti jó viszonyt.

Hálás érzelmekkel emlékezünk meg azon szívélyes és fényes fogadtatásról, melyben ez utunkon Romániában ugy Ő Felsege a román király s Fenséges csa-

ládja, mint Románia összes lakossága által részesítettünk.

Általában örömmel tudathatjuk Önökkel, hogy valamennyi hatalmassággal a legjobb barátságos viszonyban állunk, a mi azon biztos reményre jogosít, hogy a béke ezentul sem fog megzavartatni.

Midőn a jelen országgyűlést 1892-ik év elején megnyitottuk, a közigazgatás újjászervezését jelöltük ki egyik legfontosabb feladatának, az időközben kifejlődött viszonyok azonban kormányunk és az országgyűlés tevékenységét más irányba terelték.

A jelen országgyűlés idejének legnagyobb részét a felmerült egyházpolitikai kérdések rendezése vette igénybe. E téren nagyfontosságú törvények alkottattak a házassági jogról, a gyermekek vallásáról és a vallás szabad gyakorlatáról.

De ha a közigazgatás újjászervezésének nagy munkája nem is volt foganatba vehető, a közigazgatás javítása érdekében mégis egy nevezetes lépés történt. Megalkottattak a közigazgatási bíróságról szóló fontos törvény s kormányunknak gondja lesz rá, hogy az a kitűzött időben, a jövő év elején valósággal életbe is lépjen.

Nevezetes lépések történtek az igazságszolgáltatás fokozatos javítása érdekében is, a sommás eljárásról, a fizetési meghagyásokról, az örökösödési eljárásról s a bűnvádi perrendtartásról szóló törvények meghozatala által.

A közoktatás terén a közművelődési különféle intézmények fejlesztésén s a népiskoláknak fokozatos szaporításán kívül főleg a tanítók anyagi helyzetének javítására volt a törvényhozás gondoskodása irányozva.

Számos üdvös intézkedés történt a közgazdasági és közlekedési, valamint a földmívelési érdekek ápolása és fejlesztése céljából.

Több állammal, nevezetesen a velünk szomszédos Oroszországgal, Romániával és Szerbiával kereskedelmi viszonyaink szerződésekké rendeztetek és állandósítottak; törvénynyel szabályoztattak a találmányi szabadalmakra vonatkozó jogviszonyok s a védjegyek oltalmáról szóló 1890. II. t. cz. czélszerűen módosított és kiegészített; üdvös törvény alkottattak az ipari és gyári alkalmazottaknak bal eset elleni védelméről s külön iparfelügyelők felállításáról.

Elénk tevékenység uralkodott a helyi érdekeket szolgáló vasutak építése terén, de több oly vasuti vonal kiépítése is biztosított, melyek újabb kapcsolásokat fognak létesíteni keleti irányban a szomszéd Románia vasuti hálózatával, s befejeztetett a mármaros-szigeti vasut építése. Az épült új vasutak s a tengeri szabad hajózást üzö magyar kereskedelmi hajóknak s ilyenek építésének állami segélyben és kedvezményekben való részesítéséről hozott törvények, valamint a magyar folyam és tenger hajózási vállalat létesítése, hajózási forgalmunknak s kereskedelmünknek újabb lendületet fognak adni.

A székes főváros forgalmi szükségletének kielégítésére két új közúti dunai hidnak építése határozottat elj, melyeknek egyike már el is készült s Személyes jelenlétünkben átadatott a forgalomnak.

Az ország mezőgazdaságát az utóbbi években sok csapás érte, de a bajoknak orvoslása, az ország gazdasági állapotának javítása és előmozdítása érdekében sok hasznos és nagy horderővel bíró intézkedés is tetetett. Törvények alkottattak a szarvasmarhatenyésztés fországos emelésére szolgáló alapról, a ragadós tüdőlob kiirtásáról, a mezőgazdasági statisztikai adatok összeírásáról, a mesterséges borok készítésének és forgalomba hozatalának, valamint a mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának tilalmáról, a telepítésről, a mezőrendésről s a phylloxera által elpusztított szőlők felujtásának előmozdításáról. A felső Duna szabályozásának tíz évi nagy munkája befejezéséhez érvén, megtörténtek a lépések arra nézve, hogy a közép-Dunán is a szabályozási munkálatok nagyobb mérvben foganatba vétessenek, nemkülönben biztosított a Tisza-szabályozás egységes keresztülvitele is. Szívünkben kívánjuk és reméljük, hogy ezen törvényes intézkedések is közrehasználnak arra, hogy nehéz viszonyok közt levő mezőgazdaságunkon segítve legyen.

Pénzügyi téren ezen országgyűlés folyamában nagy horderőjű kezdeményező lépés történt a valuta rendezés foganatba vételére. A mű még teljesen befejezve nincsen, mert a siker biztosítása óvatos előhaladást parancsol, de minden előkészület megtörtént, hogy a készpénzfizetés felvétele elől az akadályok elhárításának.

Habár az említett alkotások s az or-

szág kulturális, közgazdasági és forgalmi viszonyainak javítása és emelése érdekében tett intézkedések nagy mértékben emelték az ország kiadásait, a véderő fokozatos fejlesztése évenként nagyobb összegeket igényel s az állami tisztviselők illetményeinek szabályozásáról s a megyei törvényhatóságok állami javadalmazásának felemeléséről alkotott törvény folytán újabb állandó teher hárult az államra: megnyugvásunkra szolgál, hogy az ország anyagi ereje a megszaporodott megterhelést elbírta s az államháztartásban sikerült a helyreállított egyensúlyt változatlanul fentartani.

Tisztelt Urak! Főrendek és Képviselők!

Egy nagyfontosságú feladat várt volna még Önökre: tárgyalni azon egyezményeket, melyek az Uralkodásunk alatt álló többi királyságok és országokkal fennálló vám- és kereskedelmi szövetség meghosszabbítása s egyéb gazdasági kérdések rendezése végett létesítendő s megállapítani ama királyságok és országok törvényhozásával egyetértőleg további 10 évre azt az arányt, a melyben a magyar korona országai az 1867. XII. t. cikkben közzéteknek elismert állami ügyek terheire hozzájárulnak. Azonban figyelembe vettük, hogy a jelen országgyűlés megbeszélésének lejártáig nem rendelkezik már annyi idővel, a mennyi szükséges volna ilyen nagyhorderejű előterjesztéseknek kellő nyugalommal és higgadt meglátással való tárgyalására, kivált a midőn előbb még a jövő évi állami költségvetés megállapításáról is gondoskodnia kellene.

Ezért kormányunknak az 1848. IV. és az 1867. X-ik törvénycikkekre alapított előterjesztésére, az 1892. évi február hó 18-ára összehívott országgyűlés korábbi feloszlását határoztuk el, hogy a mielőbb összehívandó új országgyűlésnek az említett nagyfontosságú ügyek rendezésére mentül hosszabb idő álljon rendelkezésére.

Hazafias működésükért és buzgó fáradozásaikért köszönetünket kifejezve, fogadják és vigyék küldöiknek őszinte királyi üdvözlötünket.

(Ezzel a jelen országgyűlést berekesztettnek nyilvánítjuk.)

Az országgyűlés berekesztése a fővárosnak imponáns látványosság volt. A díszmagyarba és frakba öltözött törvényhosók felvonulását a budai várba nagy néptömeg nézte. A nagyteremben az országgyűlés mindkét házának a tagjai nagy számban jelentek meg 11 óra előtt. Miután Szapáry Géza gróf magyar főudvarmester a királyi jöttét jelentte, a szokásos kísérettel megjelent ő felsége a törvényhosók jelkes előjárása közt a trónnak tartott, hol kalpagját föltéve, átvette báró Bánffy Dező miniszterelnöktől a trónbeszédet és meszegecsengő, nyomatékos hangon felolvasta.

A trónbeszéd alatt többször hangzott fel az éljen, de különös erővel akkor, midőn a király a Vaskapu megnyitására emlékezett meg és elismeréssel fejte ki a magyar szakterfiak diadalmát, melyet itt arattak.

A trónbeszéd után a király rövid oerolt tartott, aztán átment az udvari kápolnába, a hol mise volt Vaszary Kolos hercegprímás oslebrálásával.

Bánffy politikájának védője.

Arad, október 5.

(L. L.) Ugron Gábor és gyengébb utánzó a vad harag kitöréseiben a képviselőház utolsó ülésén azt a vádat vágták oda bucsuzól Bánffy báró miniszterelnöknek, hogy eladta az országot az osztráknak. Hogy mennyiért, nem tudták csak azt kérdezték hát a magyar kormány fejtől. Sietett azonban a vad székely kijelenteni, hogy ő semmi féle feleletet nem fogad el igaznak, mert a kormány pártján letagadnak minden kellemetlent. Akkor tört pedig ki ez a nyers patosz belőle, mikor egész föllépése is megtestesült hazugság volt.

Hazugság volt, mert Ugron is a társai is olvasták már az osztrák pénzügyminiszter kijelentését, hogy ő a kvóta fölemelését akarja, de Bánffy báró semmi féle ígéretet nem tett semmiféle kötelezettséget nem vállalt. Ezt mondta Bilinszky Bécsben, de azért Ugron az ellenkezőjével vádolta két nappal később Bánffyt Budapesten.

Ha az egész ország meggyőződve nem lenne, hogy a kiegyezési tárgyalások körül az osztrák kabinet diametrális ellentétben van Magyarországgal, hogy továbbá az osztrák koronatarományokban elharapódzott magyarellenes áramlat legtöbb táplálékot, a leghathatósabb támogatást és irányadást az épen nem barátságos érzelmi osztrák parlamentből kapja: hajlandó lenne az ember Bilinszky osztrák pénzügyminiszter exposéját Bánffy kiegyezési politikája mellett előre megrendelt védőbeszédnek tartani, mert a magyar ellenzék gyűlöletes támadásait és gyanúsításait ez az exposé annyira a tempó megsemmisítette és megcáfolta, oly kézzel fogható bizonyítékokat szolgáltatott a Bánffy-kabinet szuperioritása mellett, hogy csattanósabb cáfolatot még a magyar szakminiszterek sem lettek volna képesek felhozni. A helyet, ahol az exposé elmondott és a férfit, aki azt elmondta, nem lehet Bánffy miniszterelnök befolyása alatt állónak tekinteni. Az a férfi Magyarország természetes ellenfele és a birodalmi gyűlés a miénkkel ellenkező érdekeket képvisel és ha ott oly szavak hangzottak el, melyeknek a kiegyezést erőlyesen védelmezniök kell és amelyek részben kompenzálatknak iparkodnak odaállítani azokat az előnyöket, melyeket a kiegyezés Magyarország javára magában foglal, akkor ez a körülmény kell hogy Magyarországon azt az elismerést keltse fel, hogy a kiegyezés Magyarország javára, csakugyan megbecsülhetlen előnyöket foglal magában.

A magyar miniszterek védőbeszédét pro domo tartottnak lehetne tekinteni és az ellenzék bizalmatlansággal fogadhatná; de a magyar politika sikerei mellett szól az a bizalmatlanság is, melylyel Bécsben az odaváló pénzügyminiszter fejtegetéseit fogadták. Emellett nincs az osztrák kabinet kudarcáról és holmi becsapásról sem lehet beszélni. Magyarország jogát és igazságát több kérdésben el kellett ismerni és ahol a jog nem lehetett döntő, ott a körülmények kölcsönös méltánylását vetették zsinormértéknek.

Kétségtelen, megtörhetlen igazunk

alapián igényeink a fogyasztási adók és a bankszabadság kérdésében teljesítették, míg minden más kérdésben kölcsönös előzékenységgel egyenlítették ki a differenciákat. Magától érthető tehát, hogy a Magyarország által elért előnyök a szembeötlőbbek, melyeknek valódi értékét nálunk majd csak most fogják helyesen felfogni, mikor az osztrák birodalmi tanácsban azok hatalmas, nem kicsinylendő ellenzést keltettek. Ez pedig a Bánffy kabinet tökéletes és teljes győzelmét jelenti a kiegyezési kérdések egész vonalán.

A bank- és a valutakérdésben, hol az osztrák kabinetnek legnagyobb ellenzése volt tapasztalható, Magyarország győzelme szinte meglepő. A sóbányajegyek beváltása után, amire az osztrák kormány köteles és egy nagyobb összegű államjegy folytatólagos beváltása után felveszik a készfizetést. A bank vezetésében a teljes paritás, a magyar hiteligenyek feltétlen kielégítése olyképp biztosított, hogy az ellenzéki közgazdasági politika legsovínisztább Hübelle Balázsféle közgazdaszai sem kívánhatnak többet.

Ezenkívül becsületmentés is történt és Lukács pénzügyminiszternek a kvótakérdésben tett nyilatkozata megerősített. Bilinszky kijelentette ugyan, hogy az osztrák kormány abban a nézetben volt és lesz továbbat is, hogy Magyarország gazdasági viszonyai annyira javultak, hogy e haladással Ausztria nem tudott lépést tartani és így a magyar kvóta felemelését kell követelnie. De kijelentette egyuttal azt is, hogy a Bánffy-kabinet ez irányban semmi ígéretet nem tett, kötelezettséget nem vállalt és hogy a kvótakérdés nem jutott túl a két kvóta bizottság tárgyalásainak állapotán.

Bilinszkynek e nyilatkozatal után Bánffy miniszterelnöknek e kérdésben tett kijelentése kétszeresen nyert értékben, mert a magyar kvótabizottság álláspontját mértékadónak mondotta az ő magatartására nézve. A kvóta felemeléséhez két elengedhetetlen tényező kell egyik amelyik követel: a másik, amelyik megfizeti. A magyar kvóta felemelésének követelésében az osztrák kormány és az egész osztrák közvélemény megtett minden lehető és lehetlent, de Magyarországon még nem akadt senki, aki a magasabb kvótát meg akarja fizetni; jövőre sem fog egy magyar államférfinak sem eszébe jutni, a legkevésbé pedig a mostani kabinetnek, hogy Ausztriának ebben a követelésébe egyezzenek.

Bánffy politikája és a kvóta. A Pol. Értesítő jó forrásból arról értesül, hogy a miniszterelnöknek a kvóta kérdésében tanúsított magatartása valóban jó hatást tett a koronára.

E forrás szerint a király a tegnapi udvabéd előtt tüntetőleg Bánffy miniszterelnököt sietett és szívélyes szavakban fejte ki meglegedését a miniszterelnöknek a házban és éles ellenzéki támadásokkal szemben tanúsított korrekt magatartása felett. A szokatlanul szívélyes és tüntető megszólítás a jelen voltakra rendkívüli hatást tett. Ő felsége ugyanis nagy súlyt helyezett arra, hogy a kiegyezési tárgyalásokra ne a szubjektív politikai állásfoglalás gyakoroljon befolyást, hanem tisztán és kizárólag az anyagi és a finanszialis szempontok döntsenek afölött, fölemlítessék-e a quota vagy sem. Szerinte korrekt magatartás csak az, amely a számok és nem a politikai érvelések után indul. Annál nagyobb volt tehát meglegedése, amikor azt látta, hogy

Bánffy miniszterelnök az 5 objektív és pártatlan álláspontját nemcsak megértette, hanem nem keresve az osovó népszerűséget, volt bátorsága kimondani azt — ellentétben Bilinezki osztrák pénzügyminiszter magatartásával — hogy nincs és nem is lehet egy miniszterelnöknek hivatalos álláspontja akkor, amikor a tárgyalások még befejezést nem nyertek s amikor az illetékes faktorok objektív argumentálásukat nem merítették ki s így az állásfoglaláshoz szükséges itélet anyagát teljesen még be nem szolgáltatták.

Amily mértékben meglepődéssel találkozott Bánffy miniszterelnöknek a kvóta kérdésében tanúsított magatartása, ép oly rosszalással fogadták irányadó legfelsőbb helyen Bilinezki osztrák miniszternek inkorrekt nyilatkozatait. Hisz szerinte, könnyen megtörténhetik, hogy ez a nyilatkozat állását is kockáztatja az osztrák pénzügyminiszternek. A feleséges ur szerint a kiegyezés és a kvóta kérdésében való korai állásfoglalása valamelyik kormányának nemcsak tapintatlanság s az objektivitásának dezavválása, hanem törvénytelen dolog is.

Ily körülmények között Bánffy pozíciója fölé a nagyon megerősödött ennek 5 felsége a tegnapi udvari ebéd alkalmával tüntető szívélyességgel adott kifejezést.

Osztrák félhivatalos a választásokról. A Fremdenblatt, mint egy bécsi telegram jelenti, hangsúlyozza, hogy a magyar országgyűlés feloszlásának bejelentése óta Magyarországon megkezdődött a nagy választási mozgalom. A jelöltek azonban, úgy látszik, izgatottabbak, mint a választók. Az ország nyilván igen csendes, ami kedvező jel a kormányra nézve. Több körülmény segítségére jött a kormánynak a közvéleményben, így az egyházpolitikai reformoknál a mérsékelt szellemében való keresztülvitele, a millenniumi ünnep és a kiállítás, amely megmutatta, mit ért el Magyarország a szabadelvű párt vezetése mellett. Az ellenzéki csoportok közt a klerikális néppárt működött a legügyesebben, de a polgári hásságról terjesztett valótlanságok dacára sem volt képes a néptől felkelteni a fanatizmust. Mindenesetre azonban néhány mandátumot megszeres. A függetlenségi pártban a vezetők állandó viszályban vannak, de ez a párt néhány kerületében egyesült erővel fog fellépni a kormánypárt ellen. A Szapáry-téle kilépettek pártja feloszlott. A nemzeti part tartoztatathatatlán szétmállási processzuson ment keresztül, Apponyi reménye, hogy a kvotakérdést feltörősként fogja használhatni a szabadelvű párt ellen úgy látszik, hiúnak bizonyult. A szabadelvű párt helyzete a választási küzdelemben igen kedvező, mert pozitív eredményeket mutathat fel. Úgy látszik, hogy a választók nem kíváncsnak új izgalmakra.

A horvát ellenzék és a választások. A horvát mérsékelt ellenség eltökélte, hogy nem vess részt a képviselő-választásokban. A párt szívesebben lemond az aktív tevékenységről, semhogy az országbeli pártokat még jobban szétforgácsolja, mint ahogy már jelenleg is vannak. A mérsékelt ellenség tehát kizárólag a hírlapi akcióra fogja tevékenységét szorítani.

Elvbarátainkhoz.

Arad, október 5.

Tehát csakugyan választunk még ezen évben, sőt talán még ezen hónapban.

Nem a kormány akarata idézte ezt elő. A kormánynak az állott vala érdekében, hogy még ezen házzal ezen évben letárgyalassa a jövő évi költségvetést, mely már keresztül ment a pénzügyi bizottságnak hosszas tárgyalásán is. Ez esetben pedig a ház időelőtti feloszlása szóba sem jött volna, mivel a költségvetés tárgyalása bizonyonyal igénybe vette volna ezen év hátralévő részét, téli választásoktól pedig irtózott mindenki.

Megmondottuk már akkor, midőn először felszínre került az országgyűlés feloszlásáról szóló hír, hogy az kizárólag az ellenzéki költőfügg, mert a kormány csak azon esetben nyul ezen fegyverhez, ha az ellenzék az obstrukció alkalmazása által arra kényszeríti.

És csakugyan ez következett be.

Az Ugron-frakció, hogy valamit reparáljon a tudatlan tömeg előtt megrongált népszerűségén, ünnepélyesen proklamálta, hogy az ujonozási törvényjavaslat ellen obstrukcióval fog élni. S ha az ellen nyíltan bejelentette az obstrukciót, bizonyára még inkább alkalmazta volna azt a költségvetési törvény ellen.

Az is teljesen biztos, hogy a többi ellenzéki pártok is csatlakoztak volna, ha nem nyíltan is, de tényleg minden esetre az Ugron által inaugurált taktikához, mert hiszen a választások előestéjén csak nem hozhatta volna magát egyik ellenzéki árnyalat sem abba a gyanuba, hogy az obstrukciónak a maga részéről való elutasítása által titokban, vagy legalább eredményileg a kormánnyt támogatja.

Tökéletesen igaza van tehát a miniszterelnöknek abban, hogy a ház feloszlását azért hozza 5 felsége előtt javaslatba, mivel nem talál garanciát a költségvetésnek ezen évben leendő letárgyalására. S ezt teljes joggal és alaposan mondhatta az előzmények s az Ugron-párt enuncziója után, a nélkül, hogy e felől akár Polónyit, akár más valakit előzetesen megkérdeznie szükséges lett volna.

Az ellenzéknek tehát meg van azon elégtétele, hogy eldicsekedhetik azzal, miszerint csakugyan igaza volt azon híresztelésben, hogy a házat még októberben feloszlatták. Ezen híresztelés akkor csak ellenzéki fogás volt, de az obstrukcióval való fenyegetés által végre is rákényszerítette erre a kormánnyt az ellenzék.

Minket nem talál ez a nem várt fordulat sem készületlenül. A szabadelvű párt az egész hazában mindentűt kész nyílt homlokjal az elvek iránti hűségét bármikor deklarálni.

Ugyanezen törhetlen hűség hatja át a szabadelvű párt elveit iránt vármegyénk szabadelvű pártjának minden tagját. Lelesülten fog annak minden tagja az urnához járulni, hogy éljen legmagasabb polgári jogával s teljesítse legszentebb hazafiai kötelességét.

A teendőnek most értünk a kezdetéhez. Időelőtti választási mozgalmakkal kár lett volna eddig az azokkal járó izgalmak zilipjét fölnyitni. Most azonban más sűrűszen cselekednünk kell, mert annak ideje elérkezett.

Pártunk szervezve van a vármegye minden választókerületében, tehát csak ezt a szervezetet kell mindentűt tevékenységre hívni fel.

Az intéző kéz a vármegye szabadelvű pártjának központi végrehajtó bizottsága. Ebben képviselve van minden választókerület. S ez a bizottság intézkedett eddig is a választási küzdelmek irányítása felől se bizottságnak kell felállitania az illető kerületek egyetértésével az egyes kerületekben a szabadelvű párt jelöltjeit.

A párt vezetősége már legközelebb össze hívandja a vármegye szabadelvű pártjának végrehajtó bizottságát s az legjobb belátása szerint határozand a mostani választási campagne felett.

Elvtársaink künn a vármegyében várják be s aztán kövessék a központi bizottság határozatát, illetve felhívását. Kövessék az elvek iránti ragaszkodásból keletkező lelkesedéssel s a siker nem fog sehoh elmaradni.

A Ferencz József-híd megnyitása.

— Saját tudósítónktól. —

Gyümöloshozó ősz verőfényes, meleg vasárnapján, a király nevenapján avatták fel a fővárosban Ferencz József-hídját. All a gyönyörű mű, hatalmas ivezete merész hajlásban öleli át a hőmpölygő Dunát, sugár tornyai ormán büszkén terjeszti szárnyait az aranyos turul Napfényben fűrdött a három színű lobogó, és sok-sok ezer ember bámulta osodálta az új hid izmos acéltestének harmonikus, csinos idomait. A király keze, a király szava felavatta az új hidat, est az új kapcsol az ikerfőváros két fele között, Buda és Pest frigyének ezt az új és erős kapcsolát, a mely legujabb disze a székesfővárosnak, egyben dicsősége, büszkesége a magyar észnek és a magyar munkának.

Ezredévi ünnepeink egyik legfényesebb momentuma volt ez a hidavatás. Részt vett benne O felsége a koronás király, a kormány, a főváros és a sűrű tömegekben beseregelt vidék. Feledhetlenül gyönyörű volt az ünnep képe. A legyönyörűbb, szinte nyárias napfény mosolygott alá a városra, aranyos világosságba borítva az ünnepély helyét. A király utja mentén fekvő valamennyi ház pazar lohogódiaszt öltött. Az új hid környéke is zászlódiszben pompázott. Lobogók erdeje hullámozott a házak ormain, színes drapériák futottak végig a párkányokon, az ablakokból szőnyegek omoltak alá, a vámház-teret, az erkélyeket és a dunai rakpartot ünnepiesen öltöztött óriási közönség özlölte el.

Rerdkívül festői és megkapó látványt nyújtott a budai hegyoldal. A Gellért-hegy szakadékos lejtője, a kiugró sziklapárkányokat, az ormok osucseit és a barlangok szájait sok ezerre rugó óriási, elszánt és lelkes közönség szálta meg. A mint a napfény odattűzött, meg-aranyozva a sötét hegyfal zöldelő, hantos tetjét, a sokféle szín szinte összefolyt ott a magasban, a honnan időnként zúgó helyeslés hőmpölygött alá.

A Duna háta, a mely a felhőtlen kék ég visszafényében csillogott, szintén readkívül mozgalmas, változatos és színes képet mutatott. Fellobogóztott hajók sokasága uszált fel és alá; skiffek siklottak mindenfelé hegyes orrukkal élesen hasítva a habokat, propellerek és osónakok nyüzsgő csoportja vitt mozgalmos életet a széles vízfelületre.

Órák hosszan keresztül szakadatlan egymántánban sűrű tömegekben özlötte a közönség. A kép mindig színesebb lett. Dizmagyaros urak, frakkos vendégek, a diplomaták az ő különböző, gazdag és érdekes egyenruhákban, a klerus tagjai, katonatisztek, magánások, a tegnap honatyái óriási számban jelentek meg. Gyönyörű, feledhetlenül gyönyörű látvány volt ez a királyt váró, tündöklő csapat.

Es e pompás keretnek ragyogó közép-pontja volt a hid, mely tele volt aggatva nemzeti lobogóval és a hidfőljáró, melynek közepén ott emelkedett a József királyi sátor. Az egész oszlopokon nyugodott s persa szőnyegekkel és déli növényekkel volt díszesítve. Bal felén állott az író-asztal remekművi író-szerszámmal és egy villamos gombbal, mely arra szolgált, hogy a király megnyomva, működésbe hozza a villamos szögecselő gépet és elhelyezze az utolsó szöveget a hidnak déli vastartójában. A királyi sátor két oldalán emelkedtek a tribünök, a melyeken előkelő, szép hölgyek mosolygó tábora foglalt helyet, színes, világos nyári öltözékekben. A hidfőljárónak elzárt helyén már jóval tizenegy óra előtt gyülekezni kezdtek a polgári, katonai és papi méltóságok egyenruhában, de a legtöbben fényes diszmagyarban s a diszruhák sokasága, az előkelő társaság a hatalmas árbocokkal szegélyezett hidfőljárón káprázatos képet nyújtott.

Fél 12 kor érkezett meg József főherceg F o r i n y á k honvéd adlatus kíséretében s a közönség lelkes éljenzéssel fogadta.

termében, hol is az étkezés étlap szerint történik. A rendezőség felkéri ez uton is Aradváros polgárságát, hogy ez ebéden minél nagyobb számban vegyen részt.

A dalárdák nem vesznek részt a menetben, hanem előre foglalják el helyeiket az ünnepély helyén.

— A király nevenapja A mi jószágos királynaknak vasárnap volt a neve napja. A magyar nemzet mindig hű volt királyához. Hiszen a korona a nemzet a mi szemünkben elválaszthatatlan fogalmak. Hanem azt az odaadó rajongást, azt a végtelen szeretetet, a melylyel a nemzet Ferencz József fölséges urunkat körülveszi, hiába keressük évaszadok történelmének lapjain. Ez a rajongás és szeretet éppen olyan ritka jelenség a nemzetek életében, mint a milyen ritka jelenség Ferencz József az uralkodók sorában. Ha egyáltalán lehetséges volna, fokozza de legalább is megszilárdítja ragaszkodásunkat bálványozott jó királyunk iránt, hogy nemzetével egy szívnek, egy léleknek bizonyítja magát a fölséges pillanatban, a mikor Arpad utódjaképpen kell a magyarok élére állnia; és a mint elődje ezer évvel ezelőtt bevezette az új hazába hiveit, ugy ő is vezeti magyarjait, amikor ennek a honalapító eszelekedetnek az emlékét ünnepeljük, erős fogadással, hogy bátran küzdeni fogunk ezért a drága hazáért újabb ezer esztendőn át. Megilleti Ferencz Józsefet ez a történelmi szerep, nemcsak azért, mert fején van szt. István koronája, hanem azért is, mert Magyarország ujjíteremtése dolgában soha el nem évülő érdem az övé. A király nevenapját Aradváros közönsége az idén is a szokott lelkesedéssel ülte meg. A város sok helyen volt lobogóva. A Minoriták templomában délelőtti 10 órakor zenés istentisztelet volt, amelyen Csák Ozirjék dr. rendfőnök ocelebrált fényes papi segédlettel. Arad város hatóságát Salacs Gyula kir. tanácsos polgármester, Sarlot Domokos főkapitány, Institoris Kálmán főjegyző, Varrassy Lajos, Kádas Kálmán tanácsosok, Pozsgay Lajos dr. főorvos, Csiky Károly és Urbányi Béla, a vármegye hatóságát Szathmáry Gyula kir. tan. alispán, Dálnoky Nagy Lajos dr. Schwegel Lajos, Edes Elemér kisjenői szolgabíró és Ortutay Gyula főszolgabíró a kincstári jószágigazgató, Stverteozky Elek és Arányi számtanácsos, a pénzügyigazgató Krausz József pénzügyigazgató, Federer Ferencz helyettes igazgató, Gál Lajos titkár, a dohánybevéltő hivatalt Feichtinger Miksa felügyelő, az adóhivatalt Losonczy Károly adótárnok és Abrai ellenőr, a királyi törvényszéket Ottrubay Károly elnök és a bírói kar, a kir. járásbírókat, Kugler István és Babó Iván járásbírók képviselték. Jelen voltak még az összes iskolák igazgatói a tanári karral, a m. kir. honvédszázalaj tisztikara Butyka Ádám alezredessel valamint az egyletek és testületek.

— Képviselőválasztások Aradmegyében. A megye október 12-iki közgyűlésében fogják közhírré tenni a király meghívó leiratát — mint értesülünk — másnap d. e. 10 órakor már össze is ül Aradmegye központi választmánya, hogy az új képviselőválasztások határnapja felett döntsön és a képviselőválasztásokkal összefüggő egyéb kérdéseket is tárgyalás alá vegyen. A központi választmány ülése az alispáni irodában lesz megtartva Szathmáry Gyula alispán elnöke alatt.

— Választási mozgalmak. Az ellenzék bizonytalanságát mi sem jellemzi jobban, hogy még mindig nem tud megállapodásra jutni,

kiket jelöljön az egyes választó kerületekben. Így újabb — mint Temesvárról jelentik — azt kolportálják, hogy Kis-Beeskereken nem Steiner Ferencz, hanem dr. Szentkláray Jenő kanonok, Orozsfalván nem Blaskovics Ferencz, hanem Hemmen Ferencz kanonok, Csákovárott nem dr. Fülöp Béla, hanem Blaskovics Ferencz lép fel néppárti programmal, a nemzeti párt támogatása mellett. Azt is beszélik, hogy dr. Fülöp Béla Végváron próbálkoznék meg. Mialatt grf. Zselénssky habozik, vajjon Uj-Aradon vagy Lippán vegye-e fel az előre láthatólag rossz kimenetű választási küzdelmet, az alatt Uj-Aradon Schlinger József óbékai plébános próbál szerencsét néppárti programmal, Lippán meg Lásár Ernő akarja elhódítani a gróf kicsiny pártját.

— Elhalasztott közigazgatási bizottsági ülés. Ma volna Aradmegye közigazgatási bizottságának október havilülei napja, de mint ezt már egyszer jeleztük is — a szüreti napokra való tekintettel Fábrián László főispán az ülést október 9-ikének délelőtti 9 órájára tűzte ki. Így azután a mezőgazdasági bizottság is ezen a napon d. e. 11 órakor tartja ülését.

— A görög katolikus templom ügye. Az aradi görög szertartású katolikusok építendő templomuk és paplakuk telke tekintetében konfliktusba jöttek a várossal, amennyiben a kijelölt telket a város és az egyházközönség is magáénak mondja. A vita a lugosi g. kath. püspöki szentszékeknek a közgyűlési határozat ellen beadott felebbezése folytán a vallás és közoktatásügyi miniszterium elé került, ki a napokban leküldött rendeletében értesíti Aradváros közönségét, hogy a kérdésnek eldöntésére egy miniszteri szakközeget látott szükségesnek kiküldeni. E ozébból érintkezésbe lépett a kereskedelemügyi miniszterrel, ezzel egyetértőleg a helyszini szemle megtételére Lukse-Fabry Béla miniszteri tanácsost küldi le.

— Vidám szüret. Tarack-durrogástól, puskaropogástól, szüretelők vig danájától visszhangzik most a hegyalja. A kolnák népe megsokasodott a rokonok, jóbarátok seregével, vig poharazás, nevetgélés mellett kíván a társaság jó egészséget, sok bort, vidám szüretet a vendéglátó házigazdának. Vasárnap valóságos népvándorlás indult meg a hegyaljába Aradról, mert ünnepnap volt a szőlőgazda megüli ilyenkor a szüret előestéjét is. Az idej bortermeés általában kielégíti a szőlőbirtokosokat, a az új bor is a nagy kereslet folytán megiehető áron megy el. A munka, a nagy pénzáldozat tehát csak meghozza idővel kamatját.

— A regruták napján. Az idej fősorozáson bevált újonczok tegnap vonultak be a császári 33-ik gy.-ezredhez. A kis feketeledikák, os. és kir. nélkülözhetetlen valamik a katonasor alatt, ismét láthatók voltak az utcákon. Jöttek a bokrétés kapu, rázás oszímás falusi legények, kiket megbarnított a friss, a szabad levegő s kiknek arozán még ott vagyon babájuk könnyének és osókjának a nyoma. A katonai parancsnokság intézkedett, hogy a vasuti állomáson néhány standbéli várja az érkező bundasokat, nehogy elkalandozzanak azok valahova. Tegnap hát megindult az eskort a vasuti állomásról, most még hatyken, vigan, de a jókedv másnap már elpárolog, az orrok megynulnak s a hét kövér eszendő után következik a hét sovány.

— Allattenyésztési felügyelőségek. Magyarország allattenyésztő közönségére kiváló érdeklél bíró leirat érkezett tegnap a földmívelésügyi miniszteriumból Aradmegye alispánjához. E leiratban azt tudatja a miniszter, hogy az allattenyésztés emelése érdekében általában a mezőgazdaságról szóló törvény ezirányu rendelkezéseinek állandó fel-

lenőrsésére kilencz állattenyésztési kerületet szervezett. Mint — miukat közelebről érdeklél megemlítjük, hogy a kilencz felügyelőség közül Aradmegye a nagyváradi-ba osztott be, melyhez Aradmegyén kívül még Bihar, Csanád, Békés, Hajdu és Szabolcs-vármegyék is tartoznak. Az új felügyelőségek közvetlenül a földmívelésügyi miniszteriumnak lesznek alárendelve és külön álló hivataloknak tekintendők, melyeknek a közigazgatási hatóságokhoz való viszonyát egy közelebről kibocsátandó rendelet fogja szabályozni.

— Jégkárosult szőlőbirtokosok érdekében. A folyó év július és augusztus hónapokban rendkívül nagy mértékben előfordult jégverés — mint tudva van — az ország számos vidékén nagy károkat okozott a gazdasági terményekben, különösen a szőlőkben és gyümölcsösökben. — Ez a körülmény arra indította Darányi Ignác földmívelésügyi minisztert, hogy az elemi csapások folytán engedett adókedvezményeket a károsult szőlőbirtokosok minél nagyobb számának biztosítsa. A fáradhatatlan miniszter — mint egy Aradmegye törvényhatóságához érkezett leiratából megtudjuk, — közbenjárt a pénzügyminiszternél és sikerült kieszközölnie, hogy a pénzügyigazgatóságok a szőlőkben és gyümölcsösökben jégverés okozta károokra vonatkozó bejelentéseket szabályszerű tárgyalás alá vegyék még akkor is, ha a bejelentés a szabályszerű 8 nap határidőn túl elkésve történt, vagy még ezután történék is. — A károsult szőlőgazdáknak módjukban áll tehát, a törvényes adókedvezményt, ha még eddig nem tették volna, ezután is kérvényezni.

— Csanádmegye őszi közgyűlése. Csanádmegye törvényhatósága tegnap délelőtti kezdte meg őszi féléves közgyűlését. A közgyűlésen Lonovics József főispán elnökolt a jelen volt a megyebizottsági tagoknak legnagyobb része. A vármegye 1897. évi közigazgatási és gyámhatósági költségvetését jóváhagyták. A makói főgymnasium építési költségeire 1, a közművelődési kiadások fedezésére fél és a folyósított megyei nyugdíjak fedezésére szintén fél százalék pótdót egyhangulag megszavaztak. A millenniumi kiadások megtérítésére az állandó választmány egy százalék pótdót megszavazását ajánlotta, de mivel ez a javaslat a kétharmad többséget nem kapta meg (egy szavazat hiya volt), P. Eckhardt Oszkár indítványa jutott győzelemre, a mely fél százalékot javasolt. Ezt aztán egyhangulag megadták. A betegápolási költségek fedezésére kifogás nélkül megszavazták az ötödik egy százalékos pótdót. A III-ik árvaszéki ülnöki állás betöltése nem sikerült, mert pályázó nem jelentkezett. — A közigazgatási bizottság fél éves jelentésének tudomásulvétele után 5 tagot választott a törvényhatóság a közigazgatási bizottságba. Megválasztattak a régiek: Csócsy Miklós dr., Hennny Sebestyén, Blaskovics Aladár, Justh Gyula és Návay Géza. A gyűlésnek tömérdék tárgya van még hátra, ugy, hogy a holnapi napot is igénybe veszi egészen a tárgyalás.

— Halálos baleset a pályaudvarban. Nagy szerencsétlenség történt tegnap a délutáni órákban ismét az aradi pályaudvaron, mely egy szorgalmas embernek, több tagból álló család fenntartójának életébe került. Dankó Mihály 41 éves waggongyári művezető a 11 óra 47 perczkor elindított próbajáratu tehervonat kerekéi alá került. Dankó a próbajáratuhoz ki volt küldve a waggongyár részéről s mikor a vonatot elindították, nem szállott fel arra, hanem a mthelybe futott, hogy valamit elhozzon. Mikor visszatért a vonat már jelentékeny gyorsasággal haladt s éppen

a csarnok alá futott. Dankó fel akart ugrani az egyik kocsira, de az egyik oszlopba ütdött, lába elcsuszott s a sínek közé esett. A következő pillanatban borzalmas látvány tárult a nézők elé. A vonat tiz kocsija keresztül gázolt a szerenósétlennek testén s azt darabokra szaggatta. Egyenként szedték össze a testrészeket a vágányok közül s úgy rakták a koporsóba. A helyszínen, a telefon útján értesített rendőrség részéről megjelent Rameer István rendőrhadnagy, ki a holttestet az alsó temető halottas kamrájába vitette. A szerenósétlenül járt művezetőnek több tagból álló családja van, mely benne támaszát, fenntartóját vesztette.

— A Neuman alapítvány. Neuman Dániel és neje Margit leányuk születésekor egy alapítványt tettek le a polgármester kezébe azon czállal, hogy annak kamataiból egy aradi illetőségű szegénysorsu leánygyermek segélyestessék. A 45 frnyi jutalmat tegnap adta ki a polgármester Pirchner Bálintné leányának Franciskának.

— Merénylet egy jegyző ellen. Furcsa módon kért felvilágosítást O.-Szt.-Annán Nagy Gábor a segédjegyzőtől. A napokban beállított nagy garral s éktelen lármával Papp Sándor segédjegyző hivatalába s ott habár látta, hogy az munkájába van merülve, nagy hangon felszólította, hogy rögtön adjon neki információt valamely ügyben. — Az elfoglalt jegyző egy kis türelemre kérte, míg sürgős dolgát bevégez, mire az atyafi dühbe jött, illetlen szavakkal illette a hivatalnokot, majd azzal fenyegette, hogy ha ebben a perozben nem áll szolgálatára, nyomban agyonüti. De még meg sem várta a jegyző választát, felkapta vastag botját s azzal egy néhány ütést mért a fejére. Piros vér futotta át a megtámadtnak arcsát, fejét, de mielőtt még megtámadóját elfogathatta volna, az ellillant. — A nyomban értesített csendőrség azonban hamar nyomára akadt s letartóztatta. Tagadja ugyan a tettet, de három tanu is igazolja a merénylet elkövetését. — Atadták a törvényszéknek.

— Katonai utóállitás volt tegnap délelőtt 9 órakor az aradi várban. A város egy, a megye 12 kerület képeesség tekintetéből megvizsgálendő egyént vezetett elő, továbbá egy hadkötelest is, kit besoroztak és nyomban ott is tartottak. Az utóállitáson az állandó sorozó bizottság rendes tagjai vettek részt.

— A gyilkos petroleum. A házi gyógyszeres veszélyes használatának ismét egy áldozata van. Burján Rozália aradi oselédeleány Schwarz János aradi ügyvédnél volt szolgálatban. Az ügyvéd családjával a nyári hónapok alatt Gyorokon lakik s így a leány is velük falun volt. Péntek este a leány hirtelen megbetegedett s heves gyomorfájásról panaszkodott. Az előhívott községi orvos csillapító szereket rendelt, de azok hatástalanok maradtak. A legborzasztóbb kínok közt töltötte a pénteket és szombatot annélkül, hogy szenvedéseiben a legosekélyebb javulás is állott volna be, sőt szombat este fájdalomai már erősödni látszottak. A házbeliek hallották, s mint az éjnek nagyrészét folytonos jajgatásban töltötte, reggelre kelve azonban csend volt a szobájában. Mikor benyitottak, a leány ott feküdt az ágyon becsukott szemekkel, halotthalványan. Mellette az asztalon állott egy nagy üveg petroleum, melynek fele hiányzott. Nyomban tisztában voltak azzal, hogy a leány, hogy fájdalomain könnyítsen a hiányzó részt kiitta. Önkivületi állapotban hozták be Aradra a kórházba, hol Treyler Andor dr. kórházi orvos minden igyekezete dacára sem bírta életre hozni. Rövid két óra mulva kiszenvedett. A helyszínen a rendőrség részéről Rameer István rendőrhadnagy volt jelen, ki az esetről fel-

vette a jegyzőkönyvet. Holttestét ma boncolják fel.

— Kutyaharapás Pollák Sámuel 25 éves műszaki vegyész tegnap a Neuman testvérek szeszgyárában egy kutya megmarta a jobb allásbázár középtáján. A seb fél centiméter széles s a lágy részekbe is hatolt. A sebesültet az első orvosi segélyben Horváth János dr. kerületi orvos részesítette. A kutyát állatorvosi megfigyelés alá vették.

— A világ legszegényebb embere tegnap óta az aradi várban időzik, hová három rövid esztendőre invitálta meg a császár. Zsurkulesz Pálnak hívják és Szent-Annáról való. Hogy miként tudódott ki világra való szegénysége? Hát úgy történt a dolog, hogy Zsurkulesz Pált tegnap sorozták be az utóállitáson. A sorozó komisszió sokáig tanakodott, kimondja-e reá a „tauglich“-ot. Csak nésték, vizsgálgatták a doktorok és — a köztudomás szerint — ebben a fontos pillanatban a lehető legnagyobb szabban vannak a katonakötelesek öltösvé. Amint hát imigy vizsgáltnak Zsurkulesz Pált, azt kérdeztől a komisszióból valaki:

— Akarsz, fiam, katona lenni?

— Bismy akarnék kérem alásattal, mert nagyon szegény ember vagyok. Nincs nekem egyebem, csak a mirajtam van.

A sorozó doktoroknak megindult rajta a szivük s besorozták a világ legszegényebb emberét.

— Rövid hírek. Orsovó díszes obeliszkkel készülnek megjelölni a Vaskapu megnyitásának tényét és a királynapok emlékére. — Kreybla Károly nyugállományú czimzetes altábornagynak és törvényes utódainak a király a magyar nemességét a „madari“ előnévvel díjmentesen adományozta. — Krakóban Fuchs Ede kereskedő neje tegnapelőtt bensinnel valami frottirozó anyagot készített. A benzín felrobbant és az asszony megégett. A rögtön odaérkezett orvosi segély dacára még este meghalt. — Az athéni ügyesség lefoglalta az „Akropolis“ számát, a mely a királyt sértő cikket közölt. A főszerkesztőt a vizsgálóbíróhoz idézték, de nem jelent meg, hogy így az előzetes letartóztatást elkerülje. — Zágrábból jelentik, hogy tegnap este a Zágrábból Zagoriba induló tehervonatára Novimarof és Budiucina államások között hegyomlás szakadt. A lokomotív és három vagon teljesen el van temetve, egy fekező elvesztette mindkét lábát. — Bécsben elfogták Kentner Zsigmond gyárost, akit Leitner Vilmos kereskedő azzal vádol, hogy öt hatvanháromezer forinttal megcsalta Kentner egy időben Budapesten lakott és a fővárosban pazarul élt. — Messinában tegnap óriási szivatarok voltak. A vilálmegölt egy embert és megrongálta az Annunziata-templomot.

HYMEN.

Khayll Elemér fővárosi takarékpénztári hivatalnok tegnap délelőtt lépett házasságra az aradi anyakönyvvezetői hivatalban Osasz Eugenia kisasszonnyal, néhai Osasz István miniszteri tanácsos leányával. — A fiatal párt Szondy Béla anyakönyvvezető adta össze a városháza kistermében, melyet ez alkalomra színtől megöltöltek a mátkapár rokonai, ismerősei, tisztelői. Tanuk voltak Nagy és Dezső földéki birtokos és Nagy Gyula magy. kir. bányatanácsos. A városházáról a népszép a templomba hajtatott az egyház áldását is kérve frigyükre.

GYÁSZROVAT.

† Lengyel Sándor. A szerettei és sok jó barátja köréből oly korán elköltözött Lengyel Sándort a Neuman Testvérek özég volt tisztviselőjét folyó hó 4-én nagy részvét mellett kísérték az ujaradi halottasházból az aradi temetőbe örök nyugalomra. A koporsót számos, szabbnél szebb koszoru borította, melyeket az elhunyt földkei, kartársai és jó barátai helyeztek a megboldogult ravatalára. A gyászszertartásnál megjelent főnöke Neuman Adolf. hivatalnoktársai testületileg Braun Ede intéző és Fuchs Ignácz irodafőnök vezetése alatt, az ujaradi tűzoltó egyesület és még számosan a megboldogult ismerősei köréből. A halottasháznál dr. Rosenbergs Sándor főrabbi mondott megható gyászbeszédet volt tanítványa fölött, míg a sírál az elhunytnek kartársai nevében Dózsa Dezső vett szép szavakban búcsút az élte tavaszán elhunyt ifjútól.

† Blau Adolf soborsini tekintélyes kereskedő az ottani társadalom egyik legkedveltebb tagja, folyó hó 4-én hosszabb szenvedés után, élte 60-ik évében meghalt. Temetése — melyen az egész környék képviselve — folyó hó 5-én nagy részvét mellett ment végbe.

TANÜGY.

(—) Az Arad városi „kereskedelmi“ akadémia felügyelő bizottsága tegnap délután fél öt órakor ülést tartott Salos Gyula kir. tanácsos polgármester előnökelete alatt, melyen több folyó ügy nyertjelintézést.

(—) Egy igazgató jubileuma. A dévai főreáliskola és Téglás Gábor igazgató 25 éves jubileumát a vármegyehez diszteremben tegnapelőtt vasárnap ünnepelték. A kultuszminiszter képviselőjében báró Szentkiressy főispán jelent meg. Téglás igazgató ecsetelte az intézet történetét és fejlődését. Hollakay Arthur alispán az intézetet alapító vármegye meleg üdvözlétét tolmácsolta. Számos távirat közt Szilinszky államtitkár, Szathmáry György, Molnár Viktor, a kolozsvári egyetem meleg hangon méltányolták Téglás tudományos és tanügyi tevékenységét.

(—) Tanulók kirándulása. Az aradi állami tanítóképző intézet ifjúsága folyó hó 4-ikén érdekes tornakirándulást rendezett Nagy Sándor tornatanár vezetése alatt. A kirándulásban a négy osztályból összesen 46 tanuló vett részt. A kirándulók vaszenen reggel 6 és fél órakor indultak el az Arad-csanádi vasuton a Világosra érve, megtekintették az iskolákat és a báró Bohus László által készített új forráskutat, mely után megmásták a vármegyehez vezető hegycsucot. A romok között megreggeliztek s egy órai pihenés után előnékeltek a „Hymnusz“, melynek elhangzása után Nagy Sándor rövid beszédet intézett az ifjúsághoz, felemlítvén, hogy e történeti nevezetességi helyen, a magyar nemzet fennállásának ezredik évében s éppen dicsőségeseen uralkodó Ferenc József királyunk neve napján rándultak ki a növendékek, azon fejedelem neve napján, kihez Hunyady Mátyás óta hasonló király még nem tilt az Arpadok trónján s a kinek uralkodása alatt Magyarország alkotmányos törvényeinek oltalma alatt minden tétér nagyot haladt. Eppen azért, midőn a hazát éltetjük, éltessük egy szívvel-lélekkel a legelső magyar embert a királyt is! Eget verő éljen riadás ráta még a léget s az ifjúságot! „Szózat“ éneklése közben neki indult a hegygerincnek s délután egy és fél órakor a regényes szépségű „Feregő“ forráshoz ért. Itt ütötte fel a kiránduló sereg a főhadi szíllást, hol tüzet raktak, szalonát sütöttek s a ho ott elemózsiát elfogyasztva, szomjukat az üde forrás kristály tiszta vizével oltották el. Ebéd után az ifjúság két táborra oszlott s Nagy Sándor diszpozíciója után mind a két tábor fő és alvezéreket választott, ez után kezdetét vette a jól tervezett városstrom játék, mely kétszer is megismételve a legnagyobb kedvvel és örömmel ment végbe. Délután 4 órakor tovább indult a csapat s a gyönyörtű hegyi uton haladva letért az országhatra s Kovasszincz, Kuvin és Gyorokon keresztül a gyoroki vasuti állomásra tért, honnan az esteli vonattal Aradra haza érkezett a fáradtságot nem ismerő tornász csapat, kellemes emléket hozván magával a minden tekintetben jól sikerült kirándulásról.

SZINHAZ ÉS IRODALOM.

A színház műsora: Kedd: Szigetvári vértanúk, dráma. Díszelőadás. Szerda: A csigánybáró, operetta. Csütörtök: Alfonz ur, szimul. Péntek: A csapodár, vígjáték. Szombat: Údvöske, operetta. Vasárnap: A két taszkó, szimul (először).

Béni bácsi.

— A vasárnap bemutató előndás.

(Sz. Zs.) A nagy szenvedélyek romantikája után az apró döröszégek romantikája következett: a 41-ik csikk idegborzongató szőnére, Beethy László bohozata: a Béni bácsi. Pár hete még csak, hogy a vizszínházban először adták, azóta, a kik nem látták, azok is ismerik már az ismertetések révén ezt

az alig két órai időt betöltő bohóságot, s ez felment beünket a tartalom elmondásától. Nem nagy igényű darab a Béni bácsi; a komikus helyzetek és kacsaftató ötletek nem váltogatják benne egymást oly bőségesen, mint másik darabjában, melyet Leszkay szintén előadtni készül: a Három Kázmérban; egyszerűen csak bohóság, egy ötletből kiszárazott mese, a melynek ambíciója csupán a mosoly, két órai jókedv.

Ebből a jókedvből helylyel-közzel jutott is a közönségnek, bár egészben a darab sorsa az lett, ami az anekdotákkal annyissor megeskik: ha egy ember mondja el, mulatságosak, ha meg más próbálkozik meg velük, a szavak ugyan azok maradhatnak, s mégis hiányosni fog belőlük az a valami, ami mosolygásra csábít.

A Béni bácsihoz hasonlatos tréfák sorsa egészen a színész kezében van, az adja hozzá a samatot, a színt. — Egy sereg apró szerep van benne, a melyeket észrevehetőkké, összevágó egészé tudnak tenni a vígzínházban, a hol elsőrangú gyakorlott művészek kezében vannak azok — nekünk azonban nem tudnak figyelmet kelteni.

A három nagyobb szerepet Rónasséki (Béni bácsi) Tompa (Vass kapitány) és Horváth Paula (Vassné) játszották jó kedvvel és buzgósággal. A mi kiemelkedőbb része volt az előadásnak az ő érdemük, bár a Vassné félig naiv szerepe nem igen való Horváth Paulának a drámaiságra jobban hajló temperamentumához.

A többiek közül nevet alig is említhetnek: jöttek-mentek, s elmondták a szerepüket minden akadály nélkül alig észreveve, legfőkébb is a Kóniás vendéglőse, utatott: az ő szerepe egy kicsit nagy volt ahhoz hogy észrevétel nélkül elmondhassa.

Az udonságot az este megismételték.

* Az első vasárnap. A kettős előadások sorát mindjárt az első vasárnapval megkezdte Leszkay úgy a délutáni mint az esti darabot nagy közönség nézte végig. Egy piholy gazdátlan maradt ugyan, a földszinten is akadt még friss hely egészen azonban a hátsó-mélt. Délután az Egy magyar plébános és a muszkavezető gróf című régi népszínművet adták, a melyben főleg Rónasséki árendás szidójának tapsoltak sokat oly annyira, hogy egyszer a függőnyt is újra fel kellett húzni, hogy kuplóját pár verssel megtoldják. Mellette Hunyádi nótáit élvezték és tapsolták. Este Béni bácsi ment, a melynek előadásáról fennebb már referáltunk.

* A Honthy ház, Herceg Ferenes legutolsó darabja, melyet a Nemzeti színházban előadtak, a jövő héten kerül náink színpadára. Ma kapják meg a szereplő színészek szerepeiket és holnaptól már a próbák meg is kezdődnek belőle, hogy a népszerű írónak eszélyességét is mentől jobb összevágó előadásban ismerje meg az aradi közönség.

* Hírek a színházról. Ma kedden, október 6-án az aradi vértanúk emlékére disszoldásul színpadra került a „Szigetvári vértanúk”, történelmi színmű Jókai Mórtól. A főbb szerepeket Pauláné-Adorján Berta, Horváth Paula, Tompa, Bács, Balla stb. játszik. Az előadás előtt a színpadon Brányi Emil szavalja az alkalomra írt költeményét. Ez ígéretét tegnap tudatta sürgönyileg a rendező bizottsággal, miután erre felkérte. — Holnap, szerdán, a saison első operette előadása: „Onigánybáró Csik Irén, Feledő Boriska, Láng Etel és Nyárai Antal új tagokkal.

* A reklám függöny. A színház hirdető függönyét, melylyel Leszkay András Linhart, a Vigszínház festje oly csúnyán becsapta tegnap este ismét használták. A két nap alatt Schindlberg és fia aradi ozimfestők megjavították annyira, amennyire lehetséges volt. Most is fakó, nem valami esztétikai gyönyörűséget keltő, de mégsem bántó, mint az eredeti Linhart-féle volt a megnyitó előadásán.

TÖRVÉNYKEZÉS.

* Aradi betörő bűnügy. Még emlékezhettek olvasóink arra a merész betörrésre s nagy pénzlopásra, melyet Szilvássy Béla sze-

gedi kereskedelmi akadémián növendék követett el június hóban Regdon Sándor aradi műépítészénél. A jeles fiu azóta börtönben ül s várja méltó megbüntetését. Az aradi kir. törvényszék október 24-i kére tüzte ki a végtárgyalást.

SPORT.

A világs galamblovészet.

— Saját tudósítónktól. —

A közönség élénk érdeklődése mellett folyt le most vasárnap megyei nimródaink részvételével az évenként megtartatni szokott világs galamb és gömb díjlovészet. Bárha a lövészek közül sokan, kikre számítottak, akadályozva voltak megjelenni. A versenybizottságban Bohus László elnök, Páris Gábor főbíró, Török Árpád kir. közjegyző és Herman J. Gyula mint jegyző vettek részt. Összesen 17 lövész állt ki a versenyre, melynek eredményét következőkben adjuk.

I. Tét verseny. Az első díjat nyerte Fábrián Lajos, a másodikat Ory Aladár, a harmadikat Csirák Márton.

II. Hat galamb. Első díjat nyerte Krausz Jakab világs galamb igazgató tanító, hat lövésre öt galambot ejtven el, második díjat Ory Aladár nyerte 7 lövésre 5 galambbal, harmadik díjat Madarász Géza vitte el 7 lövésre négy galambbal. Első díj ezüst kulacs, második ezüst fogantyus sétatálcza, harmadik ezüst gyufatartó.

III. Gömb lövés hat gömbre. Az első díjat, egy gyönyörűen berendezett utazó táskát Valerián József nyerte, ki 3-szor lőtte el a hat gömböt és a holt versenyben 5 kettős gömböt lőtt hibátlanul, míg ellenfele, Bohus Lajos br., ki az utolsó kettős gömbből egyiket hibázta, a második díjat egy szép bőr tölténytáskát nyerte, a harmadik díjat, egy csinos dohánykészletet, Fábrián László főbíróknak vitte el.

IV. Hölgyek díja, két kettős galamb. Nagy verseny fejlődött ki a hölgyek díjáért, mely a világs galambok által készített szép szmyrna-szőnyegből állott. A nyertes három galambbal Csáka László dr. borosjenői ezredorvos lett.

V. Bohus László br. díjáért, (igen értékes török csibok) élénk verseny fejlődött ki, melyet szintén Csáka László dr. ezredorvos nyert meg mind a négy galambot lelővén.

VI. Bohus István br. díja, egy értékes dohányzó készlet volt, melyet Bayer György kisjenői gyógyszerész nyert meg hat hibátlan gömblovéssel.

VII. Vigasz verseny nem nyerők részére. Első díjat Vadász Ambrus őrnagy nyerte (revolver), a másodikat Schenk Ferenes főbíró (eszattal kivert szivartárcza).

Még két tétverseny volt, melynél Krausz Jakab, Bayer György és Cséka Zdenko dr. vitték el a díjat. A gömbnél Bayer Györgygyel szemben Valerián József győzött.

Este a kaszinó termében fényes táncos-tély volt, mely a jelenlevőket teljes jó kedvben reggelig együtt tartotta. Ott voltak a többek közt báró Bohus Lajosné, báró Solymsy Lajosné, Fonyó Gézáné, Németh Károlyné, Halászné, Baltáné, Székelláné, Páris Gáborné, Török Árpádné, Halassy Béláné, Barta Kálmánné, dr. Braun Vilmosné, Krausz Jakabné, özv. Szabados Jenőné, dr. Hotorán Jakabné, Krivány Jánosné, Beyer Györgyné, Zehe Jánosné, Koreosky Julia, Koritsánszky Berta, Weiss Lajosné, Klamarik testvérek, Schmidt Valér stb.

TÁVIRATOK.

Szilágyi ebédje.

Budapest, október 5. (Saját tud. táv.) Szilágyi Dezső képviselőházi elnök a tisztikarnak bucsuebédet adott, melyen sok lelkes felköszöntő volt.

A fumei kormányzó.

Budapest, okt. 5. (Saját tud. táv.) Battyányi Lajos gróf fumei kor-

mányzó lemondását a kormány elfogadta. Utódjában még nem állapodtak meg. Ciotta János podeszta a hírvételekor lemondott. Az ő állására jelölték Dalltasta Szaniszló és Gelletich Miklós.

Szapáry visszavonul.

Budapest, október 5. (Saját tud. táv.) Az hírlik, hogy Szapáry Gyula gróf nem vállal mandátumot. Főrendiházi elnök akar lenni.

Az orosz czár és a kiállítás.

Budapest, október 5. (Saj. tud. táv.) Az orosz czár Schmidt József kiállítási igazgatónak a Szent-Anna-rend gyémántokkal ékesített közép keresztjét díjmentesen adományozta.

Elitelt szerkesztő.

Budapest, október 5. (Saj. tud. táv.) Az esküdtszék ítéletet mondott Biró Zoltán a Magyar Néplap szerkesztője fölött, azért a cikkért, melyet „nyulbőr szagu” címmel felekezett ellen igazta közreadott. Az ítélet két havi fogházra és 20 frt pénzbírságra szól.

Egy zászló.

Budapest, október 5. (Saját tud. táv.) Egy könyvomatost ma azt jelenti, hogy az országgyűlés berekesztésénél a várpalotán a magyar zászlón és a Habsburg ház családi zászlaján kívül még illir zászló is volt ki tűzve. Ez nyilvánvaló tévedés és pedig a könyvomatost tévedése.

Bucus a nemzeti pártban.

Budapest, október 5. (Saját tud. táv.) A nemzeti pártban Horánszky elnök szomorú bucsut vett a párttagoktól. A választások kiírását államcsínynek nevezte. A párttagok lelkesen megjeleneztek a vezért: Apponyi Albert grótot.

Meghalt akadémikus.

Budapest, október 5. (Saj. tud. távirata) Balázs Ferenes maklári plebános kiváló történettudós, az Akadémia tagja meghalt.

Czuczor Gergely emléke.

Budapest, október 5. (Saj. tud. távirata.) A Brány-házon alkalmazott Cuoor-émlék táblát leleplezték. Beszédet mondtak Zichy Antal, Battyay Zsolt és Fehér Ipoly.

A sakverseny.

Budapest, október 5. (Saját tud. távirata.) A nemzetközi sakversenyben Albín megverte Pittsburyt, Marócy a berlini Wulbrodtot, Janovszky a francia Noit és az orosz Origorin a lengyel Popielt.

KÖZGAZDASÁG ES KÖZLEKEDÉS.

— Vidéki malmok egyesülete. Tis nagyobb délvidéki malom-képviselői vasárnap Aradon értekezvén elhatározták, hogy megalakítják a vidéki malmok egyesületét, melynek székhelye a malomipar érdekeit minden irányban és az ország gazdasági érdekeivel összhangzásban képviselje és megóvja. Az értekezlet intéző bizottságot alakított melynek tagjai: Némethy Edes aradi, Bók Bernát szegedi, Battyay Gyula hódmezővásárhelyi malom tulajdonosok és Kuliyi Zeigmond szegedi kamarai titkár. Az intéző bizottság Szegeden már a napokban ülést tart előkészítendő az értekezletben megállapított

alapon az akció programot és az alapszabályokat. Ezt következőleg az összes vidéki malmok csatlakozásra hivatnak fel. Az alakuló közgyűlés helyül az értekezlet Szegedet jelölte ki.

= Szüret M.-Pécskán. A phylloxera által megtizedelt m.-p é s k a i szőlőkben — írja levelezőnk — elsajén kezdődött a szüret. Sokat vesztett ugyan régi énltségéből, de az idei mégis elég vig. Szépen telnek a hordók, szüretel a kádár is. Nagyon énlkítőleg hított a kedvre a kellemes őszi idő, mert megnyugtatta a gazdákat, kiknek kukoricsaja a szántó földön letörve ázik napok óta a lehetővé tette az őszi szántást. No meg a must is elég jó. Csukortartalma 12—16 fok között váltakozik. Arat is elég jó, literje 10—15 kr. Igen sokan keresték.

S z e z s z i e t.

— Október 6. —

Esen osikknek ára és üzletviszonyai a múlt héten sem változtak.

Mai jegyzéseink: Készára nagyban nyers szesz 50 forint 50 krajczár, kicsinyben 51 forint — krajczár hordó méltul, per 100 liter $\frac{1}{2}$ beleértve 25 frt fogyasztási adót. Száritott moslék 5 frt 20 kr. métermésséanként.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Az „Aradi Közlöny” összes levelezőit, lapunk szives olvasóit és jó barátainkat a megye és a környék minden vidékén arra kérjük, hogy a választási mozgalmakról bennünket minél sürűbben értesíteni sziveskedjenek közönséges levélben, expresszlevélben, telefonon vagy táviratilag, hogy a mozgalomról mely most már minden vonalon megindul, híven és a mi szintén fő: gyorsan értesíthessük olvasóinkat.

Sz. I. (M.-Pécska) Megindítottuk. Kérjük szives tudósításait.

S. F. (Konop) Szintén.

Aradvárosi színház.

Béret 4. szám.

Béret 4. szám.

Kedden, 1896. évi október hó 6-án

A szigetvári vértanúk.

Eredeti asomorajáték 4 felvonásban. Irta: Jókai Mór.

SZEMÉLYEK:

Zrínyi Miklós	Tompa K.	Szolejman	Bács K.
Juránics	Szendrei M.	Szokoli	Korniss.
Mária, neje	Horváth P.	Szelim	Balla K.
Anna	Paulayné.	Nahnmanásde	Iványi
Csáky	Csatár Gy.	Ali Portuk	Bertalan.
Serénk	Tábori E.	Nesnid	Rónasszéki.

Kezdeté 7 órakor.

Felölős szerkesztő: Vass Géza.

NYILTTÉR.*

Dr. Schreiber Vilmos

ORVOS,

lakását

Szabadságtér 17. szám alatti házba helyezte át. 1215

Egy pár 4 éves betanított arab félvér

kancza csikó

és négy darab német alföldi nemes

tehén és üsző eladó.

Megtekinthető: Aradon Kiss Ernő-
utca 3-ik szám alatt. 1410

Uj sörraktár megnyitás!

Van szerencsénk ugy a helybeli, mint a vidéki t. sörfogyasztó közönség szives tudomátára hozni, hogy helyben

Kölcsei-utca 5. sz. a. (bejárat a Salacz-utca felől)

egy

sörfőraktárt

létesítettünk,

a hol is kitünő minőségű söreink, ugy hordó, mint palaczkokban tartanak raktáron

Különösen figyelmébe ajánljuk („arany ala Pilson”) és

dupla márcziusi söreinket,

melyek kitünő minőség és olcsó áránál fogva, ha szükségletét a minőségek-ből fedezendi, bizonynyára legnagyobb meglegedését fogják elnyerni.

Városi irdánk **Kohn S. N.** urnál, telefon szám 17. van, a hol is rendelések telefon utján felvétetnek, és legfigyelmesebben eszközöltetnek.

A tisztelt sörfogyasztó közönség b. pártfogását és mielőbbi rendeléseit kérve vagyunk

tisztelettel

Lippai sörfőzde
Kohn és Társa.

1417

19478 sz.

1896.

Árverési hirdetmény.

Az aradi m. kir. államjóságigazgatóság részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a nagyméltóságú m. kir. Pénzügyminiszteriumnak folyó évi szeptember 29-én kelt 74769 számú intézménye alapján **f. évi október hó 14-én délelőtt 10 órakor** a lippai m. kir. kincst. Ispánság irodájában a **Soborsin-Válemárei** hidvámszedési jognak folyó évi november hó 1-től kezdődő három évre leendő bérbeadása céljából írásbeli zárt ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános szóbeli árverés fog tartatni, melyre versenyezni szándékozók ezennel meghivatnak.

Kikiáltási évi bérösszeg 4603 frt 58 krajczár.

Bánatpénzül a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban teendő le, ugy szintén az írásbeli ajánlatokhoz is csatolandó.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el még az esetben sem, ha azok egy újabb árverés esetén kötelezőleg fenntartatnak is.

Az árverési feltételek a lippai m. kir. kincst. ispánságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Aradon, 1896. évi szeptember 30-án.

M. kir. államjóságigazgatóság.

(Utánnymat nem díjaztatik.)

1213/896 áll. szám.

Hirdetmény.

A nagymélt. vallás- és közoktatástügyi m. kir. miniszterium az 1896. évi augusztus hó 31-én kelt 16983. számú rendeletével a Jaucz községben létesített állami népiskola felépítését 6305 frt 10 kr. erejéig engedélyezte.

A fentemlített munkálat foganatosításának biztosítása céljából az 1896. évi október hó 20-ik napjának d. e. 10 órájára az aradmegyei m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálat végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számítandó, s a részletes feltételekben előirt 5%-nyi bánatpénzzel ellátott zárt ajánlataikat kitűzött nap d. e. 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni; mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett magy. kir. államépítészeti hivatalnál, a rendes hivatalos órákban, naponkint megtekinthetők.

Kelt Aradon, 1896. szept. 29.

Aradmegyei m. kir. építészeti hivatal.

